

۱۴۳۷.۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم

صحيحه عبيدالله بن علي حلبى

تأليف: بايزاىي اولين مصنف شيعى

تحقيق و تاليف

دکتر امير رشيدى

سرشناسه	: رشیدی، امیر، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادی	: الجامع حلبی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	: حلبی، صحیحہ عبیداللہ بن علی حلبی یا کتاب حلبی/ امیر رشیدی.
مشخصات نشر	: تهران: آرزوی دیدار، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۶۴-۱۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
عنوان دیگر	: کتاب حلبی.
موضوع	: حلبی، عبیداللہ بن علی، قرن ۲ ق. -- سرگزشتنامه
موضوع	: حلبی، عبیداللہ بن علی، قرن ۲ ق. الجامع -- نقد و تفسیر
موضوع	: احادیث شیعه -- قرن ۲ ق. -- نقد و تفسیر
موضوع	: Hadith (Shiites) -- Texts -- 8th century -- Criticism, interpretation, etc.
موضوع	: محدثان شیعه
موضوع	: Hadith (Shiites) -- Authorities
شناسه ^۱ : وده	: حلبی، عبیداللہ بن علی، قرن ۲ ق. الجامع، شرح
رده بندی کتب	: ۱۳۹۵ ۲۰۸۴ ج ۸ ح ۱۲۸/۵ BP
رده بندی دیوبی	: ۲۹۷/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۱ ۹۵/

صحیحہ عبیداللہ بن علی حلبی

نقد و تفسیر: دکتر امیر رشیدی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰ جلد

فروست: ۵۱

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۶۴-۱۳-۱

ناشر: انتشارات آرزوی دیدار (تلفن: ۶۶۴۸۱۱۴۰ - تلفکس: ۶۶۴۸۱۱۳۹)

آدرس: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ابتدای وحید نظری

شرقی، پلاک ۱۰۰، طبقه دوم، واحد ۴

فهرست مطالب

۱۰.....	مقدمه.....
۱۱.....	طرح مساله.....
۱۲.....	فصل اول- کلیات و مفاهیم.....
۱۲.....	بخش اول- تعریف کلیدواژه‌ها.....
۱۲.....	اصول و تفاوت آن با کتاب و نوادر.....
۱۴.....	مصنف.....
۱۴.....	حدیث صحیح.....
۱۵.....	حدیث حسن.....
۱۵.....	حدیث حسن کالصحیح.....
۱۶.....	معمول علیه.....
۱۶.....	منسوب الیه.....
۱۷.....	بخش دوم- شرح حال عیدالله حلبی و اسناد و.....
۲۲.....	بخش سوم- معرفی کتاب عیدالله حلبی به عنوان اولین مصنف شیعی.....
۲۳.....	کتاب عیدالله حلبی منبعی برای شیعیان اسماعیلی.....
۲۶.....	بخش چهارم- طرق نقل روایات از عیدالله حلبی.....
۲۶.....	طریق نجاشی به کتاب عیدالله حلبی.....
۲۶.....	طریق شیخ طوسی به کتاب عیدالله حلبی.....
۲۷.....	طریق ابو غالب زراری به کتاب عیدالله حلبی.....
۲۸.....	طریق شیخ صدوق به کتاب عیدالله حلبی.....
۲۸.....	طریق کلینی به کتاب عیدالله حلبی.....
۲۹.....	فهرست نموداری اسناد روایات عیدالله حلبی در التهذیب و الکافی.....

۳۰	فهرست غیرتکراری اسناد روایات حلبی در تهذیب الاحکام
۳۸	فهرست غیرتکراری اسناد روایات حلبی در الکافی
۳۹	فهرست غیرتکراری اسناد روایات حلبی در علل الشرایع و الفقیه
۴۵	بخش پنجم- شرح حال راویان کتاب عیدالله حلبی
۴۶	حماد بن عثمان
۴۷	علی بن رثاب کوفی
۴۷	احمد بن عائذ
۴۸	عبدالله بن بکر
۴۸	عبدالله بن عبدالرحمن
۴۸	محمد بن علی حلبی
۴۹	یحیی بن عمران حلبی
۴۹	ابراهیم بن عبدالحمید
۵۰	ابان بن عثمان
۵۰	قاسم بن عروه
۵۱	ثعلبه بن میمون
۵۱	عبدالله بن مسکان
۵۳	بخش ششم- نکات تکمیلی پیرامون راویان عیدالله حلبی
۵۳	حسن بن محبوب
۵۴	علی بن رثاب
۵۶	عبدالکریم بن عمرو
۵۹	حماد بن عیسی
۶۱	روایت حماد از عمران حلب
۶۴	فصل دوم- دیدگاه‌ها پیرامون اعتبار کتاب حلبی
۶۵	بخش اول- دلایل اعتبار کتاب عیدالله حلبی

۷۵	وجود روایات کتاب حلبی در کتب اربعه
۷۵	معتبر دانستن روایات کتاب حلبی
۷۶	شیوه علامه مجلسی در ارزیابی روایات
۷۰	استناد به روایات کتاب حلبی در صدور فتوا
۷۴	بخش دوم- دلایل تشکیک در کتاب عیدالله حلبی
۷۵	تعابیر رجالیان
۷۸	توضیحی درباره عبارات برقی
۸۱	تکلف عالمان در پذیرش برخی روایات کتاب حلبی
۸۱	مدت حیض
۸۲	طهارت بول مسیمه
۸۳	اذن ولی در ازدواج
۸۴	قسم معتبر
۸۵	عده طلاق
۸۶	بررسی موارد «و فی حدیث آخر»
۸۸	غسل جنابت
۸۸	عده کنیز
۸۹	خوردن و آشامیدن در حال جنابت
۸۹	کیفیت نماز شب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
۹۰	حد نصاب زکات
۹۰	ضمانت کالا در معامله
۹۱	طلاق بانئن
۹۱	آداب نوشیدن آب
۹۳	روایات مشترک عیدالله حلبی با سایر راویان
۹۹	فصل سوم- بازایی کتاب عیدالله حلبی

۹۹	بخش اول- روش گردآوری روایات
۱۰۰	مساله تکرار روایات در جوامع حدیثی ۱
۱۰۳	شیوه درج اسناد روایات
۱۰۳	شیوه شماره گذاری روایات
۱۰۴	بخش دوم- کتاب بازیابی شده عبیدالله حلبی
۱۰۴	باب مقدمه العبادات
۱۰۵	کتاب الطهارة
۱۱۹	کتاب الصلاة
۱۳۸	کتاب الزکاة
۱۴۱	کتاب الخمس
۱۴۲	کتاب الصوم
۱۴۸	کتاب الاعتکاف
۱۴۹	کتاب الحج
۱۷۲	کتاب الجهاد
۱۷۳	کتاب التجارة
۱۸۵	کتاب الرهن
۱۸۶	کتاب الحجر
۱۸۶	کتاب الصلح
۱۸۷	کتاب الشریکه
۱۸۸	کتاب المضاربة
۱۸۹	کتاب المزارعة و المساقاة
۱۸۹	کتاب الودیعة
۱۹۰	کتاب العاریة
۱۹۰	کتاب الاجارة

٩٢	كتاب الوكالة
٩٣	كتاب الوقوف و الصدقات
٩٤	كتاب السكنى
٩٤	كتاب الهبات
٩٥	كتاب الرصايا
٩٧	كتاب النكاح
١٢	كتاب الطلاق
١٨	كتاب الخلع و المبرأة
١٩	كتاب الظهار
١٩	كتاب الايمان والكفرات
٢١	كتاب اللعان
٢٢	كتاب العتق
٢٣	كتاب التدبير و المكاتبه و الاستلاد
٢٤	كتاب الاقرار
٢٥	كتاب الايمان
٢٥	كتاب النذر و العهد
٢٦	كتاب الصيد و الذبائح
٢٩	كتاب الاطعمه و الاشربة
٣١	كتاب الشفعة
٣١	كتاب اللقطه
٣٢	كتاب الفرائض و الموارث
٣٣	كتاب القضاء
٣٤	كتاب الشهادات
٣٦	كتاب الحدود و التعزيرات

۲۴۰		کتاب القصاص
۲۴۴		کتاب الديات
۲۴۷		کتاب التفسير
۲۴۷		سورة الفاتحة
۲۴۸		سورة البقرة
۲۴۹		سورة آل عمران
۲۵۰		سورة الحجر
۲۵۰		سورة العاديات
۲۵۱		خاتمه
۲۵۳		پيشنهادها
۲۵۴		فهرست منابع
۲۶۲		Abstract

به تصریح کلام خدای متعال، اطاعت از رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم اطاعت از خدای متعال و شرط محبت و دوستداری او دانسته شده است.^۱ همین اصل درباره اهل بیت علیهم السلام که با امر الهی^۲ و تصریح پیامبر صلی الله علیه و آله^۳ جانشینان رسول خدا صلی الله علیه و آله هستند نیز صادق است. آنچه حاکی از قول، فعل و تقریر معصومان علیهم السلام است را به اعتبارهای گوناگون، حدیث، خبر، روایت و اثر و یا به هر نام دیگری بنامیم مهمترین روشی که درباره این گزارش ها مطرح است، تاریخ این گزارش ها تا زمان ما می باشد، پیرامون تلاش برای فهم و عمل به این منبع دینی نیز پس از آگاهی از سرگذشت آن ممکن خواهد بود.

در تاریخ حدیث شیعه، عصر امام محمد بن علی باقر علیه السلام و فرزندشان امام جعفر بن محمد صادق علیه السلام بسیار مهم است؛ زیرا در پی انتقال قدرت از بنی امیه به بنی عباس، و تغیر وسیع حاکمان، مزاحمت ها و محدودیت هایی که برای امامان اهل بیت علیهم السلام و شیعیان ایشان وجود داشت تا حدودی کمتر شد و در دوران حیات صادقین^۴ علیهم السلام، اهل علم و شیعیان با آزادی بیشتری از این دو بزرگوار استفاده می کردند^۵؛ بیان که از عهد امیرالمومنین علیه السلام، اقدام به نگارش حدیث می نمودند، در این زمان فرصت را غنیمت شمرده و بویژه اصحاب خاص که اهل علم بودند نگارش حدیث را رونق بخشیدند، بخصوص که امامان علیهم السلام یاران خود را توصیه به کتابت و

^۱ - النساء، (۴): ۸۰؛ آل عمران، (۳): ۳۱.

^۲ - همان، ۸۹.

^۳ - کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، قم، چاپ دارالحدیث، ۱۴۲۹ق، ج ۲، ص ۲۲ تا ۲۹، ح ۷۶۸.

^۴ - مفید، محمد بن محمد بن نعمان، الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، قم، چاپ آل الیت علیهم السلام، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۱۵۷ تا ۱۸۰؛ مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۵۴.

ضبط احادیث بصورت مکتوب می نمودند.^۵ در همین دوران نوشته های حدیثی فراوانی بوجود آمد؛ چنانکه برخی رجالیان برای بسیاری از اصحاب، آثاری معرفی کرده اند، و اصطلاح «اصول اربعماه» بیانگر غنای حدیث شیعه در زمان حضور امامان علیهم السلام است. از مشهورترین مکتوبات حدیثی شیعه در دوران امام صادق علیه السلام، کتاب عبیدالله بن علی حلبی می باشد که طبق گزارش های موجود در کتب رجالی و حدیثی متقدم، اولین مصنف شیعه نام گرفته است. موضوع این پژوهش بازسازی و ارزیابی این کتاب است.

طرح مساله

یکی از اصحاب معروف امام صادق علیه السلام، عبیدالله بن علی حلبی است^۶ که او را به عنوان صاحب اولین مصنف، و کتاب در شیعه معرفی کرده اند.^۷ از آن جا که دسترسی مستقیم به مکتوبات حدیثی اولیه وجود ندارد، به نظر می رسد تلاش جهت بازسازی و گردآوری روایاتی که در اصل یا کتاب یکی از فقهای اصحاب ائمه علیهم صلوات الله وجود داشته، محققان را در پژوهش های حدیثی یاری نموده و صورتی از آن اثر اولیه و متقدم را به دست خواهد داد. در وثاقت عبیدالله حلبی تردیدی وجود ندارد، و عالمان بسیاری روایات عبیدالله حلبی را مستند فتاوی خود قرار داده اند.

۵- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۱۲۸، ح ۱۵۰، ص ۱۲۹، ح ۱۵۱.

۶- برای نمونه رک: نجاشی، الفهرست، چاپ شیرازی، ص ۱۰، رقم ۷، ذیل ابان بن تغلب؛ نیز ص ۱۳، رقم ۸، ذیل ابان بن عثمان؛ ص ۱۸۱، رقم ۴۷۹، ذیل سعید بن غزوان.

۷- برقی، احمد بن عبدالله، رجال برقی (الطبقات)، ص ۲۳، طوسی، الرجال، ص ۲۳۴.

۸- همو، ص ۲۳.

۹- همو؛ نجاشی، الفهرست، ص ۲۳۰، رقم ۶۱۲.